

LEGENDA ORLĄT LWOWSKICH

SCENARIUSZ LEKCJI

CZAS TRWANIA

45 min.

PRZEDMIOT

Historia

GRUPA WIEKOWA

Uczniowie szkół
ponadpodstawowych

ŚRODKI DYDAKTYCZNE

Prezentacja multimedialna, karty pracy, komputer, rzutnik

METODY PRACY

Burza mózgów, pogadanka z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej, praca z tekstem, praca w grupach, dyskusja

PODSTAWA PROGRAMOWA

Analiza i interpretacja historyczna; Tworzenie narracji historycznej

Walka o odrodzenie państwa polskiego po I wojnie światowej (kl. 3)

CELE LEKCJI

Uczeń:

- 1) zdobywa ogólną wiedzę na temat walk o Lwów podczas kształtowania granic państwa polskiego
- 2) rozumie pojęcie „Orlęta Lwowskie”
- 3) poznaje indywidualne losy najmłodszych uczestników walk o Lwów
- 4) poznaje materiały źródłowe dotyczące Orłąt Lwowskich powstałe w dwudziestoleciu międzywojennym
- 5) rozwija umiejętność pracy w grupie, analizy materiałów źródłowych, wyrażania własnego zdania i dyskusji
- 6) zastanawia się nad obecnym funkcjonowaniem legendy Orłąt Lwowskich

PRZEBIEG LEKCJI

Wprowadzanie:

Po dokonaniu czynności porządkowo-organizacyjnych nauczyciel podaje temat lekcji, a następnie omawia krótko zagadnienie walk o Lwów postępując się przygotowaną do tego tematu prezentacją multimedialną. Największą uwagę poświęca młodym obrońcom miasta i ich indywidualnym losom.

Lekcja właściwa:

Pedagog dzieli uczniów na 4 grupy. Każda z nich otrzymuje po 2-3 kopie karty pracy: 1. Pismo *Pobudka*; 2. *Pieśń Ballada o Jurku Bitschanie*; 3. *Powieść gdy zagrzmiął złoty róg..*; 4. Wiersz *Orlątko* (Załącznik 1). Zadaniem uczniów jest przeanalizowanie otrzymanych materiałów oraz udzielenie odpowiedzi na postawione pytania. Młodzież powinna wykorzystać informacje zdobyte podczas lekcji oraz wiedzę pozaźródłową. Nauczyciel prosi, aby każdy z zespołów wybrał swojego przedstawiciela. Po kilkunastu minutach obrad reprezentanci poszczególnych grup zabierają głos omawiając karty pracy. Odczytują przy tym wybrany fragment tekstu/wiersza, który analizowali. Pozostali członkowie zespołu mogą uzupełniać przekazywane informacje.

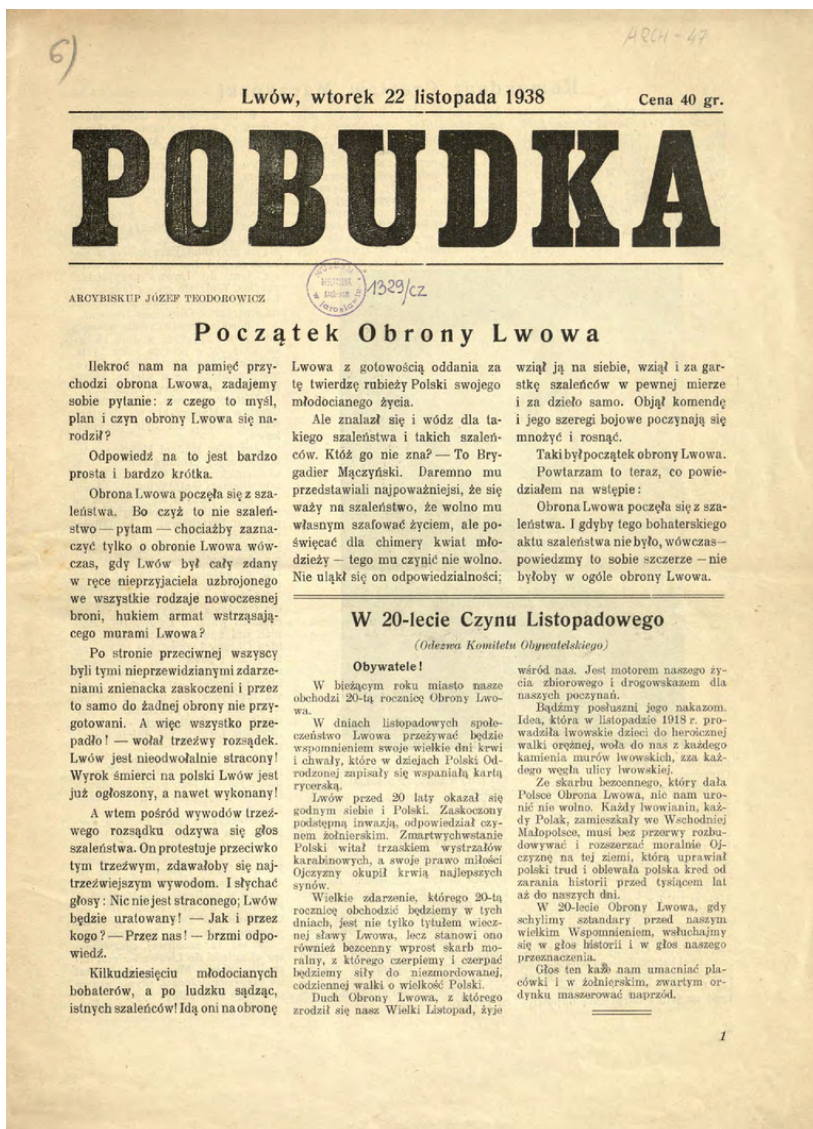
Podsumowanie:

Lekcja kończy się dyskusją, której tematem jest fragment publikacji *Budowanie Niepodległej: "Lwowskie Orląta pełniły w międzywojennej Polsce rolę kamieni na szaniec, jaka w ćwierć wieku później przypadła chłopcom z Zośki i Parasola"* wyświetlony przez nauczyciela na slajdzie (Załącznik 2). Pedagog pyta uczniów, co oznacza to zdanie, czy się z nim zgadzają oraz jakie znaczenie mają wspomniane "kamienie na szaniec". Chętne osoby przedstawiają swoje zdanie na forum klasy. Nauczyciel dziękuje uczniom za aktywny udział w lekcji.

LITERATURA

1. Adamówna W., *Gdy zagrzmiął złoty róg... Powieść dla młodzieży z walk listopadowych 1918 r.*, Lwów, 1921.
2. Gołębiowski G., *Helena Grabska 1904-1919*, Szczecin 2018.
3. *Lwowskie Orląta, czyn i legenda*, S. Nicieja, Warszawa 2009.
4. *Orląta Lwowskie*, W. Roszkowski, Kraków 2019.
5. *Panteon Polski. Ilustrowany dwutygodnik poświęcony pamięci i czci poległych o niepodległość Polski wraz z kroniką czynów żołnierza polskiego w latach 1914-21, rok II, zeszyt 16 (20)*, Lwów 1925.
6. Schroeder A., *Najmłodszy, "Pobudka"* 1938.
7. Turek M., *Orląta. „Straceńcy” – Lwów 1918*, Warszawa 2020.
8. *W obronie Lwowa i Kresów Wschodnich: polegli od 1-go listopada 1918 do 30-go czerwca 1919 r.*, Lwów 1926.
9. Wesołowski S., *Od „Gazoliny” do „Ganandoca”*, Gdańsk 1983.

1. Pismo "Pobudka"

"Najmłodszy"

Artykuł Artura Schroedera w piśmie "Pobudka"

Ogień baterii ukraińskich ze szczególną skierowano już od świtu na niedawno w trudzie krwawym odebrany dworzec główny, górne Gródeckie i odcinek szkoły Konarskiego. Ta pamiętna, kochana szkoła była w tej części miasta ważnym ośrodkiem polskich „sił” zbrojnych: mieścił się tu prowizoryczny lazaret, komenda odcinka, żandarmeria, prowiantura, kuchnia, magazyn broni i amunicji, wreszcie dorywczo zorganizowana pomoc dla biednej ludności. Pierwszym komendantem odcinka „Szkoła Konarskiego” i jego twórcą był bohaterski jej zdobywca śp. kapitan Stark, po nim kapitan (obecnie podpułkownik) Kamiński, stary wilk legionowy, jeden z bardzo zasłużonych Obrońców Lwowa. Ówczesnemu kapitanowi Kamińskiemu pomagała żona jego, która

zorganizowała też lazaret, założyła kuchnię i stworzyła to jedyne w całej Polsce „wojsko kartoflane”, które w historii walk lwowskich będzie miało kiedyś osobne zaszczytne miejsce. Byli to najmniejsi chłopcy od 9 do 12 lat, którzy zgłosili się do szeregów tworzącej się armii narodowej, a za słabi, za mali jeszcze byli do broni. Rwało się to do obrony, każdy ambicjonujący, by być Podbipiętą, Skrzetuskim, Wołodyjowskim (ile lekturze Sienkiewicza zawdzięcza obrona Lwowa, dobrze wiemy) puciekowało to z domów, przeważnie z części zajętej przez Ukraińców i nie było sposobu odesłać ich z powrotem.

- Przedstaw analizę materiału źródłowego (tytuły, kontekst historyczny, treść itp.).
- Na czym według Ciebie polegała legenda Orłąt Lwowskich w dwudziestoleciu międzywojennym?

Swoją wypowiedź rozpocznij od odczytania wybranego fragmentu tekstu.

2. Pieśń "Ballada o Jurku Bitschanie"

Ballada o Jurku Bitschanie do słów Anny Fischerówny

Mamo najdroższa, bądź zdrowa.

Do braci idę w bój!

Twoje uczyły mnie słowa,

Nauczył przykład twój.

Pisząc to Jurek drżał cały.

Już w mieście walczy wróg,

Huczą armaty, grzmią strzały,

Lecz Jurek nie zna trwóg!

Wymknął się z domu, mknął śmiało,

Gdzie bratni szereg stał,

Chwycił karabin w dłoń małą,

Wymierzył celny strzał.

Toczy się walka zacięta,

obfity śmierci plon.

Biją się polskie Orłęta

Ze wszystkich Lwowa stron

Bije się Jurek w szeregu,

Cmentarnych broni wzgórz,

Krew się czerwieni na śniegu

Ach! Cóż tam krew! Ach! Cóż!

Jurek na chwilę upada,

Lecz wnet podnosi się,

Pędzi gdzie wrogów gromada,

Do swoich znów się rwie.

Rwie się, lecz pada na nowo...

"Ach mammo nie płacz! Nie!...

Niebios przeczysta Królowo!

Ty dalej prowadź mnie!"

Żywi walczyli do rana,

Do złotych słońca zórz.

Ale - bez Jurka Bitschana,

Bo Jurek nie żył już.

- Przedstaw analizę materiału źródłowego (tytuł, kontekst historyczny, treść itp.).
- Dlaczego legenda Orłąt Lwowskich miała tak duże znaczenie w dwudziestoleciu międzywojennym?

Swoją wypowiedź rozpocznij od odczytania wybranego fragmentu wiersza.

3. Powieść "Gdy zagrzmiał złoty róg..."

Wilhelmina Adamówna (pseud. Wisława) "Gdy zagrzmiał złoty róg... Powieść dla młodzieży z walk listopadowych 1918 r."

Nagle ze szkarpu Cytadeli posypał się rześisty deszcz kulek, niby rój podrażnionych znieca pszczoł. Chłopcy, nie wypuszczając z rąk brzeziny, zbiegli chyżo

na dół i zniknęli w cieniach wieczoru.

- Pak! pak! pak! - huczały wciąż strzały.

Alojzy, mocno schylony, biegł ulicą z menażkami pełnymi jadła. W pewnej chwili przypadł do ziemi i począł pełzać dalej, aż się zatrzymał nad wykopaną w chodniku jamą.

- Cześć obywatelowi! - rzucił w głąb wesoło. - Oto obiad razem z kolacją...

- Nareszcie! - ucieszył się Janek na widok menażki.

- Czemuż tak późno?

-Nie miałem wpierw czasu ! - odparł przybysz znacząco.

- Dlaczego?

-Tajemnica wojskowa...

Ukąsił się w język, gdyż zanadto mu świerzbiał. Nie pomogło.

- No, zresztą coś niecoś powiem obywatelowi... mogę powiedzieć! - rozgrzeszał się Alojzy. - Ale nic wszystko.

Rozglądnął się bystro dokoła i niedojrzawszy nikogo, zaczął półgłosem:

-Wojsko "kartoflane" dostało dziś rozkaz, by nazbierać brzeziny na miotły. Tak wydrapali my się na drzewa, rękami łamiąc gałęzie, a oczyma świdrując okopy ruskie na Cytadeli. Jak nie dojrzą nas karabimy, jak nie pluną na nas śliwkami! A my szust z brzozy i dalej w nogi... Żaden nie został draśnięty, a cośmy tam widzieli - tośmy widzieli! I zaraz poszedł raport do pana komendanta. A pan komendant zawołał mnie do kancelarji, że to byłem najstarszy. Zamknął drzwi na klucz i dopiero zaczęło się badanie. Ale teraz - to już doprawdy tajemnica...

- Przedstaw analizę materiału źródłowego (tytuł, kontekst historyczny, treść itp.).
- Jaki wpływ mogła mieć legenda Orłąt Lwowskich na pokolenie młodych ludzi żyjących w dwudziestoleciu międzywojennym?

Swoją wypowiedź rozpocznij od odczytania wybranego fragmentu wiersza.

4. Wiersz "Orlątko"

Artur Oppman "Orlątko"

O mamó, otrzyj oczy
Z uśmiechem do mnie mów,
Ta krew, co z piersi broczy —
Ta krew — to za nasz Lwów!...
Ja biłem się tak samo
Jak starsi — mamó, chwal!...
Tylko mi Ciebie, mamó,
Tylko mi Polski żal!...

Z prawdziwym karabinem
U pierwszych stałem czat...
O, nie płacz nad twym synem,
Co za Ojczyznę padł!...
Z krwawą na kurtce plamą
Odchodzę dumny w dal...
Tylko mi Ciebie, mamó,
Tylko mi Polski żal...

Mamó, czy jesteś ze mną?
Nie słyszę Twoich słów —
W oczach mi trochę ciemno...
Obroniliśmy Lwów!
Zostaniesz biedna sama...
Baczność! Za Lwów! Cel! Pal!
Tylko mi Ciebie, mamó,
Tylko mi Polski żal!...

- Przedstaw analizę materiału źródłowego (tytuł, kontekst historyczny, treść itp.).
- W jaki sposób według ciebie legenda Orłąt Lwowskich funkcjonuje w czasach współczesnych.

Swoją wypowiedź rozpocznij od odczytania wybranego fragmentu wiersza.

Przeczytaj stwierdzenie, które w książce *Budowanie niepodległej* zawarł Wojciech Giełżyński, a następnie zastanów się: co oznacza, czy się z nim zgadzasz oraz jakie znaczenie mają wspomniane "kamienie na szaniec".

"Lwowskie Orłęta pełniły w międzywojennej Polsce rolę kamieni na szaniec, jaka w ćwierć wieku później przypadła chłopcom z Zośki i Parasola".